

**Handreiking en afwegingskader
Onderwijszorgarrangementen
West-Friesland**

19 februari 2021

Inhoud

Inleiding	3
Uitgangspunten voor inzet OZA-trajecten WestFriesland	5
Deel 1 Jeugdhulp op school	6
(Individuele) begeleiding op school	9
Persoonlijke verzorging op school	11
Hulp bij leesproblemen en dyslexie	13
Huiswerkbegeleiding en remedial teaching	15
Huiswerkbegeleiding en remedial teaching is geen jeugdhulp	15
Onderwijs verantwoordelijk voor huiswerkbegeleiding en remedial teaching	16
Onderzoeken (bijvoorbeeld IQ-bepaling)	17
Toelichting	18
Deel 2 Onderwijs niet op een schoollocatie	18
Inleiding	18
Leerling met vrijstelling Leerplicht o.b.v. 5a	19
Leerling op jeugdhulplocatie tijdens schooltijden	20
'Stage' als voorbereiding op dagbesteding	19
Stage leerling met meer dan gebruikelijke ondersteuningsbehoefte	26
Bijlage	
Checklist Variawet bij een leerling in een onderwijszorgarrangement	21
Checklist: Voldoet de aanvraag voor plaatsing op een zorglocatie aan de onderwijswetgeving?	21
Inleiding	22
Beleidsregel inspectie inzake het instemmen met afwijking verplicht aantal uren onderwijs	22
Algemene vereisten	22
Benodigde gegevens en bescheiden	22
Voorwaarden voor afwijking van het verplichte aantal uren onderwijstijd	22
Bijlage	
Checklist: Voldoet de aanvraag voor plaatsing op een zorglocatie aan de onderwijswetgeving?	25
Bijlage 1: Wat is het verschil tussen de categorieën B en D in de beleidsregel afwijking onderwijstijd?	26
Bijlage 2: Is maatwerk in onderwijstijd ook bedoeld voor hoogbegaafde leerlingen?	26
Bijlage 3: Kan een school maatwerk in onderwijstijd aanvragen voor leerlingen die volgend jaar ander onderwijs gaan volgen?	27
Bijlage 4: Stroomschema afwijking bij onderwijstijd	27

Inleiding

Eind 2019 is de Beleidsnotitie Onderwijszorgarrangementen in West-Friesland vastgesteld door de gemeenten en samenwerkingsverbanden in deze regio. De beleidsnotitie beschrijft (de visie op) de samenwerking tussen de gemeente (jeugdhulp) en het onderwijs als het gaat om onderwijszorgarrangementen (verderop afgekort als OZA).

Een onderwijszorgarrangement kan worden gezien als een gezamenlijk aanbod van de gemeente en het onderwijs. Er zijn vier soorten arrangementen, en bij elk arrangement wordt uitgegaan van een gedeelde verantwoordelijkheid van de gemeente en het onderwijs.

De beschrijving van de verschillende arrangementen is als volgt:

Arrangement één: onderwijs

Dit arrangement is bedoeld voor leerlingen die op school gebruik maken van extra ondersteuning vanuit de school en/of vanuit het samenwerkingsverband. De leerlingen van dit arrangement staan ingeschreven op een school en gaan ook naar school. Er is een ondersteuningsbehoefte vanuit het kind; deze behoefte is geheel onderwijsgerelateerd. Vroegtijdig samenwerken helpt door preventieve inzet van zowel onderwijs als gemeenten. Collectieve inzet van de jeugdzorg, zoals het inclusieteam, valt buiten deze handreiking.

Arrangement twee: onderwijs in combinatie met Jeugdhulp

Dit arrangement is bedoeld voor leerlingen die samen met (tijdelijke) inzet van jeugdhulp hun schoolloopbaan succesvol kunnen vervolgen.

De leerlingen van dit arrangement staan ingeschreven op een school en gaan ook naar school. Zij vertonen gedrag waardoor hun ontwikkeling op school en thuis in gevaar komt. Er speelt bredere problematiek, zowel thuis als op school, waardoor er inzet van een bepaalde vorm(en) van jeugdhulp nodig is.

Arrangement drie: jeugdhulp in combinatie met onderwijs

Dit arrangement is bedoeld voor kinderen en jongeren van wie is vastgesteld dat zij (tijdelijk) niet in een onderwijssetting kunnen verblijven. Ze zouden baat (kunnen) hebben bij verblijf in een jeugdhulpsetting, met als perspectief later terug te kunnen keren in een onderwijssetting. De kinderen en jongeren met dit arrangement staan wel ingeschreven op een school. Er is één uitzondering: als kinderen in arrangement drie terechtkomen vanuit arrangement vier, staan ze nog niet ingeschreven op een school.

Arrangement vier: jeugdhulp of andere langdurige zorg

Dit arrangement is bedoeld voor kinderen en jongeren die door hun lichamelijke en/of psychische gesteldheid (tijdelijk) niet in staat zijn tot het volgen van onderwijs (dit moet zijn vastgesteld). De kinderen en jongeren met dit arrangement staan niet ingeschreven op een school en hebben op grond van artikel 5 onder a van de Leerplichtwet een vrijstelling van de leerplicht. We streven naar zo min mogelijk ontheffing op basis van artikel 5 onder a.

De verdeling van de gezamenlijke verantwoordelijkheid per arrangement ziet er in een schema als volgt uit:

	Integrale verantwoordelijkheid		
Onderwijs	Onderwijs - Jeugdhulp	Jeugdhulp - Onderwijs	Jeugdhulp/Zorg

Op de volgende pagina's volgt een praktische beschrijving, gemaakt op basis van de beleidsnotitie. Er is een tweedeling gemaakt; de gekozen richting hangt af van de vraag of het kind/de jongere wel of niet (grotendeels) naar school kan gaan of gaat.

- Deel 1 gaat over jeugdhulp op school met 1) het onderwijsarrangement en 2) het onderwijs-zorgarrangement.
- Deel 2 gaat over 3) het zorg-onderwijsarrangement en 4) het zorgarrangement. Deel 2 is van toepassing als de leerling niet meer (voltijds) naar school kan gaan of gaat.

Voor zowel deel 1 als deel 2 staan in een tabel de onderwerpen aangegeven, zodat in één oogopslag zichtbaar is of een bepaald onderwerp in dit document staat beschreven. Daarna volgt een uitgebreide toelichting, inclusief specifieke kaders voor het (deel)onderwerp. Op basis hiervan kan worden bepaald hoe de verdeling van verantwoordelijkheden is (tussen de gemeente en het onderwijs).

Goed om te weten

De verdeling van verantwoordelijkheden tussen gemeente en onderwijs geldt voor 80 tot 90 % van de situaties. Heel soms moet worden afgeweken van deze verdeling, omdat er meer- of juist minder problematiek speelt. In deze specifieke situaties moet nauwkeurig worden gekeken naar het belang van het kind; dat belang is leidend in de verdeling van de verantwoordelijkheden tussen gemeente en onderwijs (dit is eerder ook zo beschreven in de uitgangspunten voor de OZA in West-Friesland).

Individuele inzet

Dit afwegingskader geldt voor individuele inzet van de jeugdzorg in het reguliere onderwijs zoals (speciaal) basisonderwijs, speciaal onderwijs, praktijkonderwijs en voortgezet (speciaal) onderwijs. Buiten deze handreiking en afwegingskader valt de collectieve inzet van jeugdzorg en jeugdzorgplus-instellingen in het onderwijs en geïntegreerde onderwijs-jeugdhulpgroepen waarvoor integrale afspraken zijn gemaakt (bijvoorbeeld binnen het IKEC).

Uitgangspunten voor inzet OZA-trajecten West-Friesland

1. Het belang van het kind/de jongere staat altijd voorop.
2. Uitgangspunt is dat ieder kind recht heeft op onderwijs, op welke wijze dan ook. Het doel van een OZA-traject is om kinderen waar mogelijk terug te krijgen naar school.
3. Als een leerling niet is ingeschreven op een school moet er vrijstelling zijn van de leerplicht; dit is niet van toepassing op vierjarige kinderen (leerplicht gaat in vanaf de leeftijd van vijf jaar). Bij vrijstelling is er geen sprake van een OZA-traject en ligt er geen verantwoordelijkheid voor het onderwijs.
4. Er kan alleen sprake zijn van een OZA-traject als een leerling is ingeschreven op een school. Dit is ook van toepassing op vierjarige kinderen.
5. We bespreken en indiceren de benodigde hulp integraal samen met ouders/het kind. Kinderen vanaf 12 jaar praten volwaardig mee en vanaf 16 jaar beslist de jongere zelf.
6. Bij een OZA-traject moet de school een OPP (ontwikkelingsperspectiefplan) hebben opgesteld met akkoord van de ouders. Ouders moeten dit OPP overleggen bij de aanvraag voor jeugdhulp (of toestemming geven dat de school het OPP overdraagt).
7. De school van inschrijving is het aanspreekpunt voor het OZA-traject; die school is verantwoordelijk voor het betrekken van het samenwerkingsverband indien nodig.
8. Een school is nooit verantwoordelijk voor de bekostiging van een zorglocatie zoals een dagbehandelingslocatie of zorgboerderij. De school is wel verantwoordelijk voor het onderwijs op die zorglocatie, bijvoorbeeld via de reizigers. Het onderwijsdeel moet zijn opgenomen in het OPP.
9. De school van aanmelding is verantwoordelijk voor het OZA-traject totdat een andere school de leerling heeft ingeschreven (ongeacht of dat regulier of speciaal onderwijs is).
10. De school is nooit verantwoordelijk voor behandeling van een leerling. Bijvoorbeeld van gedragsstoornissen.
11. Ouders moeten de aanvraag voor jeugdhulp in een OZA-traject indienen. Voogden hebben dezelfde rechten als ouders, gezinsvoogden niet; in dat geval moeten ouders de aanvraag indienen.
12. Het besluit over inzet van jeugdhulp binnen een OZA-traject wordt binnen maximaal acht weken na de aanvraag door ouders/voogden genomen (Awb-termijn). Schoolvakantieweken tellen hierin mee.
13. Bij een combinatie van onderwijs en een zorglocatie dient er toestemming te zijn van de onderwijsinspectie op basis van de Variawet. De school moet deze toestemming hebben voordat de plaatsing op de zorglocatie kan plaatsvinden. Als de aanvraag al is ingediend terwijl er nog geen toestemming van de inspectie is, kan er worden gehandeld alsof de toestemming al is ontvangen.
14. Het ontbreken van financiële middelen bij de gemeente of school is geen reden om een kind een OZA-traject te onthouden.

Deel 1 Jeugdhulp op school

Onderwerp	Onderwijs-arrangement	Onderwijs-zorgarrangement	Zorg-onderwijs-arrangement	Zorg-arrangement
(Individuele) begeleiding op school				
Begeleiding bij leerproblemen	De school is verantwoordelijk voor begeleiding bij leerproblemen.			
Begeleiding bij gedragsproblemen in de klas	De school is verantwoordelijk voor (het zorgen voor) begeleiding tijdens les op school.			
Begeleiding in vrije situaties op school		In ernstige situaties kan er vanuit jeugdhulp begeleiding worden ingezet voor maximaal 4 uur per week (bij zeer ernstige gedragsproblemen kan dit 7 uur zijn (bij leerlingen op het (V)SO)).		
Begeleiding tijdens pauzes	Basisscholen zijn verantwoordelijk voor toezicht en begeleiding tijdens de kleine pauzes. Ouders zijn verantwoordelijk voor het overblijven tijdens de middagpauze, behalve bij continuroosters.	Toezicht hierop kan onderdeel zijn van de begeleiding in de vrije situaties.		
Psycho-educatie		Psycho-educatie als onderdeel van een jeugdhulptraject.		
Een-op-eenbegeleiding	Op regulier onderwijs als gevolg van wachtlijst voor (V)S(B)O.	Als gevolg van wachtlijst jeugdhulp.		

Onderwerp	Onderwijs-arrangement	Onderwijs-zorgarrangement	Zorg-onderwijs-arrangement	Zorg-arrangement
Persoonlijke verzorging				
Normale dagelijkse zorg bij kleuters	Normale dagelijkse zorg bij kleuters.			
Persoonlijke verzorging	Tot een beperkt aantal minuten per week (zie schema).	Boven de voorliggende inzet vanuit het onderwijs.		
Persoonlijke verzorging als gevolg van een belangrijke medische component		De jeugdverpleegkundige bepaalt welk deel van de verzorging ten laste van de Zvw komt.		
Persoonlijke verzorging bij leerlingen met een Wlz-indicatie		Persoonlijke verzorging bij leerlingen met een Wlz-indicatie loopt volledig via het CIZ.		

Onderwerp	Onderwijs-arrangement	Onderwijs-zorgarrangement	Zorg-onderwijs-arrangement	Zorg-arrangement
Hulp bij leesproblemen en Dyslexie				
Hulp bij leesproblemen	Basis- en/extra ondersteuning school.			
Dyslexie - basisonderwijs	Aanbod volgens de drie ondersteuningsniveaus van het protocol PDDDB 2.0.	1. Onderzoek of er sprake is van EED. 2. Behandeling EED.		
Dyslexie - voortgezet onderwijs	Ondersteuning van leerlingen met dyslexie. Behandeling van EED is alleen mogelijk als er gestart binnen basisschoolleeftijd.			
Fysieke hulpmiddelen	Aangepaste leerboeken etc.			

Onderwerp	Onderwijs-arrangement	Onderwijs-zorgarrangement	Zorg-onderwijs-arrangement	Zorg-arrangement
Huiswerkbegeleiding en Remedial Teaching				
Ouders zijn verantwoordelijk voor:	Reguliere hulp bij huiswerk etc. Extra begeleiding: - Competitief motief (een zo hoog mogelijke onderwijsprestatie behalen om zo toekomstige mogelijkheden te vergroten). - Uitbesteding ouderlijke taken (thuis teveel afleiding of geen begeleiding mogelijk).			
School is verantwoordelijk voor extra begeleiding:	<ul style="list-style-type: none"> Remediërend motief (het inlopen van achterstanden). Compenserend motief (school biedt onvoldoende maatwerk en begeleiding aan de leerling). Specifieke leerbehoeften (dyslexie/dyscalculie, faalangst, autisme of hoogbegaafdheid). 			
Jeugdhulp		Ondersteuning van de ouders zodat zij hun kind kunnen begeleiden bij het maken van huiswerk (opvoederondersteuning).		

Onderwerp	Onderwijs-arrangement	Onderwijs-zorgarrangement	Zorg-onderwijs-arrangement	Zorg-arrangement
Onderzoeken				
Onderzoeken zoals IQ-bepaling	Onderzoek gericht op het leerproces.	Onderzoek als onderdeel van een diagnostisch proces in het kader van jeugdhulp.		

(Individuele) begeleiding op school

Onderwerp	Onderwijs-arrangement	Onderwijs-zorgarrangement	Zorg-onderwijs-arrangement	Zorg-arrangement
(Individuele) begeleiding op school				
Begeleiding bij leerproblemen	De school is verantwoordelijk voor begeleiding bij leerproblemen.			
Begeleiding bij gedragsproblemen in de klas	De school is verantwoordelijk voor het zorgen voor begeleiding tijdens lestijden.			
Begeleiding in de vrije situaties op school		In ernstige situaties kan er vanuit jeugdhulp begeleiding worden ingezet voor maximaal 4 uur per week (bij zeer ernstige gedragsproblemen kan dit 7 uur zijn (bij leerlingen op het (V)SO)).		
Begeleiding tijdens pauzes	Basisscholen zijn verantwoordelijk voor toezicht en begeleiding tijdens de kleine pauzes. Ouders zijn verantwoordelijk voor het overblijven tijdens de middagpauze, behalve bij continuoorders.	Toezicht hierop kan onderdeel zijn van de begeleiding in de vrije situaties.		
Psycho-educatie		Psycho-educatie als onderdeel van een jeugdhulptraject.		
Een-op-eenbegeleiding	Op regulier onderwijs, als gevolg van wachtlijst voor (V)S(B)O.	Als gevolg van wachtlijst jeugdhulp.		

Toelichting

Begeleiding bij leerproblemen

In de memorie van toelichting bij de Wet passend onderwijs staan de verantwoordelijkheden van de school beschreven:

De extra ondersteuning die leerlingen in het onderwijs ontvangen kan op veel verschillende manieren worden vormgegeven. Afhankelijk van de problematiek van de leerling en de mogelijkheden van de school zal de extra ondersteuning

door de school worden ingezet. De ondersteuning zal er altijd op zijn gericht om de leerling verder te helpen in zijn onderwijsontwikkeling.

Voorbeelden van ondersteuning van een leerling zijn speltherapie die erop is gericht om spelenderwijs leerproblemen aan te pakken, observatie, onderzoek of tijdelijke begeleiding door een orthopedagoog of een psycholoog, het aanschaffen van aangepast lesmateriaal (bijvoorbeeld pictogrammen of braille leerboeken), remedial teaching, begeleiding bij dyslexie, sociale vaardigheidstraining of kindcoaching.

(Bron: *Memorie van Toelichting Wet Passend Onderwijs (TK 2011-2012, 33 106, nr. 3 p. 16)*).

Elke school heeft een ondersteuningsprofiel. Hierin staat het aanbod van de school van ondersteuning bij leerproblemen (en daarmee ook wat de grens van dit aanbod is). Als blijkt dat de ondersteuningsbehoefte van een leerling groter is dan de school kan aanbieden, moet de school een OPP opstellen - ongeacht de leeftijd van de leerling en of het primair of voortgezet onderwijs betreft.

Begeleiding bij gedragsproblemen in de klas

Ook bij gedragsproblemen heeft de school een verantwoordelijkheid. In 2014 is de AWBZ-indicatie richtlijn aangepast (bij de invoering van de Wet passend onderwijs) en daarin staat beschreven welke verantwoordelijkheden de school heeft. In de AWBZ-indicatie wijzer 7.1 uit 2014 is daarover het volgende opgenomen:

Als een kind vanwege een aandoening, stoornis of beperkingen gedrag heeft dat het leren bemoeilijkt, valt de daarbij behorende begeleiding onder het onderwijs. Het gaat daarbij om activiteiten die te maken hebben met de lessen, het leren, de vakinhoud en de pedagogische en didactische omgang én om alle activiteiten onder schooltijd die bij de behandelvorm 'Behandeling gericht op herstel en/of het aanleren van vaardigheden of gedrag' horen (p. 214). Dit volgens de richtlijn 'Afbakening en reikwijdte AWBZ en onderwijs' (VWS 2004), waarin wordt aangegeven dat de functie Activerende Begeleiding in de richtlijn buiten beschouwing wordt gelaten. Activerende Begeleiding is opgegaan in deze behandelvorm. (noot 117. P. 214)¹

Begeleiding tijdens de vrije situaties op school

De indicatie wijzer geeft ook aan wat de grens voor scholen is als het gaat om begeleiding: als het gedrag de omgang met andere leerlingen bemoeilijkt, kan individuele begeleiding in de

vorm van toezicht worden toegewezen. Denk hierbij aan begeleiding bij 'vrije' of praktijklessen als schoolzwemmen of schoolgym. Bij deze lessen/activiteiten is er sprake van een minder strakke structuur en een ander type (leer)omgeving. Dit is vaak van invloed op het gedrag van het kind met een zorgvraag. Ook bij de omgang met andere kinderen en/of bij spel kan het gedrag om toezicht en/of interventie vragen. Het is belangrijk dat het leren voor iedereen door kan gaan. Deze vormen van persoonlijke begeleiding (en eventuele interventies) zijn waardevol voor het betreffende kind en voor de omgeving. (p. 217).

In de indicatie wijzer staat dat hiervoor maximaal vier uur per week kan worden afgegeven. Bij zeer ernstige gedragsproblemen is dit maximaal zeven uur (bij leerlingen op het (V)SO).

Begeleiding tijdens pauzes

Tijdens de kleine pauzes houden medewerkers van basisscholen toezicht op de leerlingen. Bij scholen met een lange lunchpauze zijn ouders veelal verantwoordelijk voor het overblijven van de leerlingen. Bij een continu rooster met korte lunchpauzes regelen scholen het overblijven. Sinds schooljaar 2006-2007 krijgen scholen voor speciaal basisonderwijs een extra financiële bijdrage (voor het personeels- en arbeidsmarkt-budget) voor het professioneel overblijven met leerlingen. Voor leerlingen met ernstige gedragsproblemen valt begeleiding/toezicht onder 'begeleiding in de vrije situaties op school'. De toegekende tijd daarvoor is inclusief toezicht tijdens pauzes.

Psycho-educatie

Psycho-educatie leert mensen (beter) omgaan met hun beperkingen, onder andere door het vergroten van kennis, sociale vaardigheden, vergroten van het zelfvertrouwen en door psychologische verwerking. Deze vorm van educatie wordt ook ingezet voor school: kinderen brengen een groot deel van hun tijd door op school, en

daarom is het belangrijk dat ze ook op deze plek leren omgaan met hun beperkingen. Dit gebeurt vaak individueel, met name als psycho-educatie onderdeel is van een breder jeugdhulptraject. Dit traject valt onder de verantwoordelijkheid van de gemeentelijke jeugdhulp.

Een-op-eenbegeleiding

Een school kan geen structurele een-op-eenbegeleiding bieden; dit is al meerdere malen door de minister gezegd en in de jurisprudentie bepaald. Om te voorkomen dat een leerling door gebrek aan begeleiding niet meer naar school toe gaat, kan het noodzakelijk zijn om vanuit jeugdhulp alsnog een deel van de begeleiding te financieren. Daarbij gelden in elk geval de volgende spelregels.

- De leerling zit op het (voortgezet) speciaal (basis)onderwijs; als de leerling op het regulier onderwijs zit dan is het (voortgezet) speciaal (basis) onderwijs een voorliggende voorziening.
- De school moet advies van (gedrags)

deskundigen vanuit zowel onderwijs als jeugdhulp hebben gevraagd. Deze adviezen moeten zijn toegepast of er moet worden uitgelegd waarom het niet mogelijk was de adviezen uit te voeren.

- Vanuit onderwijs is er financiering op basis van een TLV.
- Er vindt regelmatig een evaluatie plaats; moet de een-op-eenbegeleiding worden voortgezet?
- Als de een-op-eenbegeleiding nodig is doordat er binnen redelijke termijn geen passende hulp binnen de jeugdhulp beschikbaar is, dan komen de kosten volledig voor rekening van de gemeentelijke jeugdhulp.
- Als de een-op-eenbegeleiding nodig is doordat er geen plek is op een passende school, dan komen de kosten volledig voor rekening van het onderwijs.

Persoonlijke verzorging op school

Onderwerp	Onderwijs-arrangement	Onderwijs-zorgarrangement	Zorg-onderwijs-arrangement	Zorg-arrangement
Persoonlijke verzorging				
Normale dagelijkse zorg bij kleuters	Normale dagelijkse zorg bij kleuters.			
Persoonlijke verzorging	Tot een beperkt aantal minuten per week (zie schema).	Boven de voorliggende inzet vanuit het onderwijs.		
Persoonlijke verzorging als gevolg van een belangrijke medische component		De jeugdverpleegkundige bepaalt welk deel van de verzorging ten laste van de Zvw komt.		
Persoonlijke verzorging bij leerlingen met een Wlz-indicatie		Persoonlijke verzorging bij leerlingen met een Wlz-indicatie loopt volledig via het CIJZ.		

Toelichting

Sommige kinderen hebben op school persoonlijke verzorging nodig: denk aan hulp bij veterstrikken,

jas aantrekken, naar het toilet gaan, verschonen of aan- en uitkleden bij gym. Al deze handelingen vallen onder het begrip persoonlijke verzorging en kunnen op school voorkomen.

¹ Hoofdstuk 13 van de indicatie wijzer is als losse bijlage bijgevoegd.

Het wettelijk kader bij persoonlijke verzorging

Persoonlijke verzorging op school kan binnen verschillende wetten vallen:

- Als persoonlijke verzorging (op school) nodig is door gevolgen van ziekte e.d. valt dit onder de Zorgverzekeringswet (ZvW);
- Als de leerling een Wlz-beschikking heeft valt dit onder de Wet langdurige zorg (Wlz);
- Persoonlijke verzorging (op school) kan ook onder de Jeugdwet of het (passend) onderwijs vallen.

In 2014 is door het CIZ de AWBZ-indicatiewijzer 7.1 opgesteld. Daarin staat wat onder de verantwoordelijkheid van het onderwijs valt (sinds invoering van de Wet passend onderwijs op 1 augustus

2014). De bekostiging van deze vorm van zorg binnen het onderwijs is sindsdien aangepast, maar de grens met de andere wetgeving is niet veranderd. Op grond van artikel 1.2, lid 1, onder b van de Jeugdwet, mag de gemeente een aanvraag voor jeugdhulp weigeren als er hulp kan worden verkregen op grond van een andere wet. Omdat in 2014 is bepaald welk gedeelte van persoonlijke verzorging onder de verantwoordelijkheid van het onderwijs valt, zal dat door de gemeente als een voorliggende voorziening worden beschouwd.

De tabel hieronder laat zien welk deel van de persoonlijke zorg onder verantwoordelijkheid van de school valt. Als er hulp nodig is die niet in deze tabel staat én als er geen recht is op hulp op basis van de Zvw of de Wlz, kan er een beroep worden gedaan op de Jeugdwet.

AWBZ grondslag	Leeftijd schoolgaand kind	Persoonlijke verzorging in minuten per week
Lichamelijke beperking	Tot 12 jaar	241
	Vanaf 12 jaar	176
Somatische aandoening of beperking	Tot 12 jaar	98
	Vanaf 12 jaar	0
Verstandelijke beperking	Tot 12 jaar	50
	Vanaf 12 jaar	30
Verstandelijke en lichamelijke beperking	Tot 12 jaar	185
	Vanaf 12 jaar	189

Als een leerling niet valt onder de bovenstaande AWBZ-grondslagen, dan is de Jeugdwet van toepassing.

Persoonlijke verzorging bij kleuters

Bij kleuters horen het strikken van veters, het aantrekken van een jas en (beperkte) hulp bij naar de wc gaan tot gangbare en normale dagelijkse zorg (begeleiding).

Persoonlijke verzorging als gevolg van een belangrijke medische component

Er kan (ook) hulp nodig zijn bij persoonlijke verzorging als gevolg van ziekte. De Zorgverzekeringswet (Zvw) beschrijft dat als ...” in verband met een behoefte aan geneeskundige zorg of een hoog risico daarop”. In dit geval is een beroep op de

Zorgverzekeringswet van toepassing. Het recht op zorg uit de Zvw zal wordt bepaald door de indicerende jeugdverpleegkundige (via de zorgverzekering van de ouders). Als er daarnaast nog extra behoefte is aan persoonlijke verzorging dan kan dit worden gevraagd op basis van de Jeugdwet.

Persoonlijke verzorging bij leerlingen met een Wlz-indicatie

Uit een Wlz-indicatie hoort ondersteuning voor de persoonlijke verzorging te worden bekostigd. Bij leerlingen met een Wlz-indicatie kan voor persoonlijke verzorging geen beroep worden gedaan op de Jeugdwet.

Hulp bij leesproblemen en dyslexie

Onderwerp	Onderwijs-arrangement	Onderwijs-zorgarrangement	Zorg-onderwijs-arrangement	Zorg-arrangement
Hulp bij leesproblemen en Dyslexie				
Hulp bij leesproblemen	Basis- en/extra ondersteuning school			
Dyslexie - basisonderwijs	Aanbod volgens de drie ondersteuningsniveaus van het protocol PDDDB 2.0.	1. Onderzoek of er sprake is van EED 2. Behandeling EED		
Dyslexie - voortgezet onderwijs	Ondersteuning van leerlingen met dyslexie. Behandeling van EED is alleen mogelijk als dit is gestart binnen basisschoolleeftijd.			
Fysieke hulpmiddelen	Aangepaste leerboeken etc.	Hulpmiddelen die horen bij de behandeling.		

Toelichting

Op de website van Dyslexie Centraal (www.dyslexiecentraal.nl) staat een uitgebreide toelichting op de verantwoordelijkheden voor onderwijs en jeugdhulp: bij twijfel kan deze toelichting wellicht uitkomst bieden.

Hulp bij leesproblemen

Het onderwijs is verantwoordelijk voor het leesonderwijs; dit valt onder de zorgplicht van scholen. Bij de behandeling van de Wet Passend Onderwijs schreef het kabinet: “De extra ondersteuning die leerlingen in het onderwijs ontvangen, kan op veel verschillende manieren worden vormgegeven. Afhankelijk van de problematiek van de leerling en de mogelijkheden van de school zal de extra ondersteuning door de school worden ingezet. De ondersteuning zal er altijd op zijn gericht om de leerling verder te helpen in zijn taalontwikkeling”. Daarnaast moet de school eerst het dyslexieprotocol hebben doorlopen (po en vo).

Dyslexie - basisonderwijs

Bij kinderen met dyslexie is er sprake van een ernstige lees- en/of spellingachterstand: ze hebben

moete met lezen en spellen en dit proces is (doorgaans) onvoldoende geautomatiseerd. Ongeveer 4% van de kinderen op basisscholen heeft dyslexie. Dyslexie is een specifieke leerstoornis met een neurologische basis, waarbij de kern van het probleem ligt in het vlot lezen en spellen van woorden. Er ontbreekt snelheid in decoderen, ofwel automatisering. Meestal gaat het lezen van een tekst makkelijker dan losse woorden, omdat er dan gebruik kan worden gemaakt van de context.

Ernstige Enkelvoudige Dyslexie (EED)

Dyslexie is de algemene, internationale term voor ernstige lees- en/of spellingproblemen. Ernstige enkelvoudige dyslexie (EED) is een Nederlandse term, die vooral met regelgeving voor vergoede zorg in Nederland te maken heeft. Het gaat dan om ernstige lees- en/of spellingproblemen, waarbij er geen sprake is van andere bijkomende stoornissen of problemen.

Voor leerlingen tot 13 jaar kunnen ouders een aanvraag indienen voor onderzoek, diagnostiek en behandeling EDD (door een gecontracteerde behandelaar) als 1) het kind gedurende anderhalf jaar zeer zwak scoort op spelling en lezen en 2) de juiste intensiteit van ondersteuning is geboden door de school.

Uitspraak Centrale Raad van Beroep ECLI:NL:CRVB:2018:3454

Gemeente mag aanvragen Ernstige Enkelvoudige Dyslexie (EED) afwijzen als de school niet heeft gehandeld volgens protocol EED. Dat wil zeggen inzet school op zorgniveau 1, 2 en 3 tijdens het schooltraject. Ouders kunnen alleen in aanmerking komen voor vergoede EED-behandeling indien het dossier van de school op orde is. Een andere route is niet mogelijk.

Let op: niveau 3 is 3 x 20 minuten (of in ieder geval in totaal 60 minuten) per week begeleiding, het liefst individueel of in een groep van maximaal vier kinderen. Bij begeleiding in groepjes moet de meerwaarde van het werken in een groep goed worden onderbouwd. Hoe wordt de groep ingezet en welke processen worden daarmee gestimuleerd? Dit moet worden beschreven in het handelingsplan.

Comorbiditeit

Dyslexie kan samengaan met andere leer- en/of ontwikkelingsproblemen: dan is er sprake van comorbiditeit. Bij kinderen met dyslexie komt vaker andere problematiek voor dan bij gemiddeld ontwikkelende kinderen. Bij meer dan de helft van de kinderen met dyslexie is er sprake van comorbide problematiek (in allerlei maten). Als deze andere problemen het onderzoek naar dyslexie (of de behandeling ervan) belemmeren, dan moet eerst worden gewerkt aan de andere problemen: de vraagstukken rondom dyslexie worden dan uitgesteld.

Op de website www.dyslexiecentraal.nl/weten/dyslexie/comorbiditeit staat hierover verdere uitleg, inclusief een verwijzing naar de richtlijn comorbiditeit.

Dyslexie – voortgezet onderwijs

Voor leerlingen in het voortgezet onderwijs wordt hulp bij dyslexie of EED niet vergoed door de gemeente, behalve als de behandeling al op de basisschool is gestart. Ouders kunnen hun kind wel zelf aanmelden bij een zorgaanbieder; dit is dan op eigen kosten. VO-scholen kunnen de nodige begeleiding, ondersteuning en aanpassingen (zoals extra tijd bij proefwerken en examens) bieden; dit is door de scholen vastgelegd in het niveau van de basisondersteuning.

Fysieke hulpmiddelen

Het onderwijs maakt bij leesbegeleiding soms gebruik van ondersteunende leermiddelen of programma's. Deze worden bekostigd door het onderwijs. Tijdens de behandeling van EED kiest de EED-behandelaar zelf de gewenste methoden en hulpmiddelen. De inzet van fysieke hulpmiddelen bij dyslexie (zoals aangepaste leer- en werkboeken, of specifieke software) valt onder de basisondersteuning van de school.

Verdere toelichting vanuit Jeugdwet

De gemeente is verantwoordelijk voor onderzoek, diagnose en behandeling van ernstige enkelvoudige dyslexie bij kinderen tot 13 jaar in het primair en speciaal onderwijs. Dit traject valt onder de jeugdhulpplicht, die stopt als een kind naar het voortgezet onderwijs gaat. Als een behandeltraject al loopt op de basisschool, dan loopt het traject door bij overgang naar het VO (tot het einde van de behandeling of beschikingsperiode).

Huiswerkbegeleiding en remedial teaching

Inleiding

Bij gemeenten worden regelmatig aanvragen voor huiswerkbegeleiding, remedial teaching of een vergelijkbaar aanbod op de grens tussen onderwijs en jeugdhulp ingediend op basis van de Jeugdwet. Dit leidt vaak tot discussie over wie er (financieel) verantwoordelijk is voor deze aanvragen. Met hulp van jurisprudentie, rijksbeleid kan een verdeling van de verantwoordelijkheid worden geschetst.

Vóór het traject van onderwijs en/of jeugdhulp ligt altijd nog de verantwoordelijkheid van ouders. Redelijkerwijs wordt van ouders begeleiding bij huiswerk², extra oefenen met lezen bij vermoeden van dyslexie etc. gevraagd: dit hoort bij gebruikelijke zorg van ouders. Als ouders niet in staat zijn om hun kind te ondersteunen bij het maken van huiswerk, dan kan er een beroep worden gedaan op opvoedondersteuning ten laste van de Jeugdwet, dus voor rekening van de gemeente. Op die manier kunnen ouders worden ondersteund in het begeleiden van hun kind bij het maken van huiswerk.

Huiswerkbegeleiding en remedial teaching is geen jeugdhulp

De Rechtbank Rotterdam heeft in juli 2020 een uitspraak gedaan over huiswerkbegeleiding en de afbakening tussen de Jeugdwet en passend onderwijs³. De belangrijkste overwegingen van de rechtbank zijn: *Uit het actieplan blijkt dat de hulpvraag van leerling is gericht op ondersteuning bij het plannen en structureren van het huiswerk en het verder ontwikkelen van executieve functies, zoals het opstarten van taken en het uitvoeren van een planning. De door leerling gekozen hulp wordt geboden door Lyceo in de vorm van huiswerkbegeleiding. In beroep voert*

leerling aan dat voor ondersteuning door Lyceo is gekozen omdat uitval van school dreigde. Hieruit valt op te maken dat de gewenste ondersteuning in de eerste plaats is gericht op het doorlopen van het onderwijsprogramma. Dat de ondersteuning mogelijk ook een bijdrage levert aan de ontwikkeling van leerling op andere leefgebieden, doet hier niet aan af, nu de gevraagde voorziening daarop niet primair is gericht. Op grond hiervan moet ervan worden uitgegaan dat sprake is van een specifiek op onderwijs gerichte voorziening in het kader van passend onderwijs en niet van een meer algemene voorziening die valt onder jeugdhulp. Dit betekent dat artikel 17b van de Wvo, als onderdeel van het stelsel van passend onderwijs, de aangewezen grondslag is voor de door eiseres gevraagde ondersteuning. Gelet hierop, heeft gemeente de aanvraag van leerling terecht afgewezen op de grondslag dat de ondersteuning aan leerling door Lyceo geen vorm van jeugdhulp is in het kader van de Jeugdwet.⁴

De rechtbank stelt hier: huiswerkbegeleiding valt niet onder de Jeugdwet. Voor die tijd was in de AWBZ al nadrukkelijk opgenomen: *Remedial teaching en huiswerkbegeleiding richten zich op het helpen van kinderen met leerproblemen (dit zijn onderwijsgebonden problemen) en behoren tot het domein van onderwijs. Remedial teaching behoort daarom niet tot de aanspraken AWBZ. Dit geldt ook voor leerlingen met bijvoorbeeld een concentratiestoornis als gevolg van een stoornis of handicap, of een blinde leerling die problemen ondervindt doordat lesmateriaal niet in braille is uitgegeven.⁵*

Het onderwijs is dus het eerste aanspreekpunt voor huiswerkbegeleiding en remedial teaching, maar maakt dat het onderwijs hiermee ook meteen altijd verantwoordelijk voor huiswerkbegeleiding en remedial teaching?

² Zie bijvoorbeeld AWBZ richtlijn 7.1 uit 2014 p. 64 "Kinderen van 12 tot 18 jaar: hebben begeleiding en stimulans nodig bij ontplooiing en ontwikkeling (bv. huiswerk of het zelfstandig gaan wonen);"

³ Uitspraak 1 juli 2020 ECLI:NL:RBROT:2020:5711

⁴ Om de tekst leesbaarder te maken zijn de begrippen eiser en verweerder vervangen door leerling en gemeente

Onderwijs verantwoordelijk voor huiswerkbegeleiding en remedial teaching

Het is niet eenvoudig om uiteen te zetten in hoeverre het onderwijs verantwoordelijk is voor huiswerkbegeleiding en remedial teaching. Minister Slob heeft op 25 juni 2018⁶ een onderverdeling gemaakt naar vijf motieven voor huiswerkbegeleiding en de bijhorende verantwoordelijkheid:

- **Remediërend motief**
Dit houdt in: het inlopen van achterstanden. Dit is een taak van de school; scholen krijgen daar extra onderwijsachterstandenmiddelen voor.
- **Competitief motief**
Dit houdt in: een zo hoog mogelijke onderwijsprestaties behalen om zo de toekomstige maatschappelijke positie van de leerling te versterken. Op school horen leerlingen uitgedaagd te worden. Tegenwoordig verwachten ouders echter meer van het onderwijs. Er is sprake van toenemende prestatiedruk. Scholen trekken daarom een -legitieme- grens bij de extra's die ouders kunnen vragen, deels door te verwijzen naar externe instituten. Ouders hebben hier een eigen verantwoordelijkheid.
- **Compenserend motief**
Dit houdt in: de school biedt onvoldoende maatwerk en begeleiding aan de leerling. Dit is een taak van de school. Omgaan met verschillen is een belangrijk aandachtspunt in het onderwijs. Daarom zet ik (minister Slob, red.) ook in op meer maatwerk in het onderwijs. Het gelijke kansenbeleid en de Gelijke Kansen Alliantie (GKA) bieden scholen extra mogelijkheden voor ondersteuning van vooral kansarme leerlingen.

- **Uitbesteding ouderlijke taken**
Thuis is er teveel afleiding of er is geen begeleiding mogelijk. Dit is in principe geen taak van de school. Hiervoor is een appel nodig op de ouders en het is van belang dat de school werkt aan (het vergroten van) ouderbetrokkenheid.
- **Specifieke leerbehoeften**
Specifieke leerbehoeften komen (onder andere) voor bij kinderen met dyslexie/dyscalculie, faalangst, autisme of hoogbegaafdheid. Dit is een taak van de school, maar het heeft zijn grenzen. Het beleid gericht op passend onderwijs is ook voor deze leerlingen bedoeld.

Als scholen -in overleg met ouders- de bovenstaande beschrijving als basis gebruiken zijn de kansen van leerlingen geborgd, zo stelt de minister.

De meeste elementen uit deze beschrijving vallen onder de basisondersteuning van een school (of horen daar onder te vallen). Als een school denkt dat er meer ondersteuning nodig is voor een leerling, dan moet er een ontwikkelingsperspectiefplan worden gemaakt. Ouders moeten akkoord geven op dit plan. Deze extra onderwijs-ondersteuning (uit het OPP) moet door de school kosteloos worden aangeboden. Als ouders meer ondersteuning verwachten van de school kunnen ze daarover in gesprek gaan.

Als school en ouders samen niet verder komen, dan kan er kosteloos een beroep worden gedaan op de onderwijsconsulenten. Zij kunnen bij dit soort vraagstukken onafhankelijk adviseren en bemiddelen.⁷ Als ouders is het mogelijk om een geschil voor te leggen bij de onafhankelijke Geschillencommissie passend onderwijs.⁸

Onderzoeken (bijvoorbeeld IQ-bepaling)

Onderwerp	Onderwijs-arrangement	Onderwijs-zorgarrangement	Zorg-onderwijs-arrangement	Zorg-arrangement
Onderzoeken				
Onderzoeken zoals IQ-bepaling	Onderzoek gericht op het leerproces.	Onderzoek als onderdeel van een diagnostisch proces in het kader van jeugdhulp.		

Toelichting

Als een (intelligentie)onderzoek primair is gericht op het leerproces, dan valt dit onder de verantwoordelijkheid van het onderwijs ofwel de zorgplicht van de scholen.

Een intelligentietest deel uitmaken van een diagnostisch proces (bijvoorbeeld in het kader van jeugdhulp). Een gemeente kan bijvoorbeeld onderzoek laten doen naar een hulpvraag van

een jeugdige; een onderzoek dat breder is dan onderwijs alleen. Er moeten dan meer signalen zijn dan enkel het vermoeden van laag- of hoogbegaafdheid. Het verzoek voor een intelligentietest mag geen los verzoek zijn. De intelligentietest moet worden uitgevoerd door een jeugdpsychiater of een orthopedagoog met de juiste kwalificaties (of iemand die werkt onder zijn/haar verantwoordelijkheid. Deze persoon moet ook de uitslag vaststellen en bespreken met de ouders (en het kind).

⁵ AWBZ richtlijn 7.1 uit 2014 p. 215

⁶ Tweede Kamer, vergaderjaar 2017–2018, 31 289, nr. 371 p. 10

⁷ Te bereiken via www.onderwijsconsulenten.nl

⁸ Te bereiken via www.onderwijsgeschillen.nl

Deel 2 Onderwijs niet op een schoollocatie

Onderwerp	Onderwijs-arrangement	Onderwijs-zorgarrangement	Zorg-onderwijs-arrangement	Zorg-arrangement
(Individuele) begeleiding op school				
Leerling met vrijstelling Leerplicht o.b.v. 5a				Indien vrijstelling verleend voor de duur van de vrijstelling. Voor het verlenen van de vrijstelling moet de Lpa overleg hebben gevoerd met het SWV.
Leerling nog ingeschreven in het onderwijs maar kan geen of nauwelijks onderwijs volgen op een school en gaat naar een jeugdhulplocatie tijdens schooltijden			Zorg is verantwoordelijkheid gemeente (behalve als Wlz of Zvw is toegekend). School is verantwoordelijk voor onderwijs-aanbod.	
'Stage' als voorbereiding op dagbesteding			Dit betreft het wennen aan de dagbesteding; dit is geen onderwijs.	
Stage leerling met meer dan gebruikelijke ondersteunings-behoefte		School is verantwoordelijk voor het stagelopen, in bijzondere gevallen kan extra ondersteuning nodig zijn.		

Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft een verzameling van situaties waarin het onderwijs-zorgarrangement buiten de onderwijslocatie plaatsvindt. Op grond van de onderwijsregelgeving is er alleen sprake van een onderwijslocatie als een dat gebouw een Brin-nummer heeft (Basisregistratie instellingen). Gebouwen met een Brinnummer vallen onder verantwoordelijkheid van het ministerie van onderwijs en op deze locaties kan de onderwijsinspectie (dus) controleren. Hierdoor kan een school geen locatie elders bekostigen; als een school dit toch doet dan zal het ministerie die betalingen terugvorderen van de school (dit gebeurde bijvoorbeeld in de regio Leiden, waar scholen meefinancierden aan Live, een educatief project voor thuiszitters).

Zolang een leerling geen vrijstelling heeft van de leerplicht geldt er zorgplicht. Zorgplicht houdt in dat de school het onderwijs moet aanpassen aan de behoefte van de leerling of een andere school moet vinden die beter passend is bij de onderwijsbehoefte van de leerling. Het samenwerkingsverband ondersteunt scholen hierbij.

Bij leerlingen die voor het volgen van onderwijs extra ondersteuning nodig hebben op grond van de Jeugdwet, moet er een OPP (ontwikkelingsperspectief) worden opgesteld door school. Ouders moeten akkoord zijn met het handelingsdeel van het OPP. In het onderwijs kan gaan geen jeugdhulp worden ingezet als er geen een OPP is vastgesteld (met akkoord van de ouders).

Leerling met vrijstelling Leerplicht o.b.v. 5a

Als een jongere vrijstelling van de leerplicht heeft omdat "de jongere op lichamelijke of psychische gronden niet geschikt is om tot een school (...) te worden toegelaten" (leerplichtwet) dan geldt er geen zorgplicht meer voor de school. Ouders moeten zelf de aanvraag voor vrijstelling indienen - en zij zijn het daardoor ook eens met de vrijstelling. Bij een aanvraag om vrijstelling van de leerplicht neemt de leerplichtambtenaar en/of de beoordelend medicus contact op met het samenwerkingsverband om te bekijken of er (inderdaad) (g)een vorm van onderwijs mogelijk is. Zonder dit advies is vrijstelling niet mogelijk. Op dit moment is dit nog een afspraak tussen de gemeenten en de samenwerkingsverbanden; binnenkort wordt dit waarschijnlijk als verplichting opgenomen in de wet. Jeugdhulp voor een jongere met vrijstelling van leerplicht komt volledig voor de verantwoordelijkheid van de gemeente, ook voor een eventueel educatief aanbod.

Leerling op jeugdhulplocatie tijdens schooltijden

Leerlingen die (tijdelijk) geheel of gedeeltelijk geen onderwijs op school kunnen volgen komen aan aanmerking voor jeugdhulp, bijvoorbeeld in de vorm van een zorgboerderij. De conclusie over het niet kunnen volgen van onderwijs moet gezamenlijk door de school en toegang jeugdhulp worden vastgesteld. De financiering van -bijvoorbeeld- de zorgboerderij valt onder verantwoordelijkheid van de gemeente; de school is verantwoordelijk voor het verzorgen van onderwijs, bijvoorbeeld via de reizigers.

In de Variawet (onderdeel van onderwijswetgeving) zijn een aantal verplichtingen voor de school opgenomen (zie bijlage *Checklist: Voldoet de aanvraag voor plaatsing op een zorglocatie aan de onderwijswetgeving?*). Er kan pas jeugdhulp -bijvoorbeeld in de vorm van een zorgboerderij- worden ingezet als aan deze verplichtingen is voldaan. Ook is er toestemming nodig van de onderwijsinspectie. Bij deze vorm van OZA is *integraal indiceren* noodzakelijk. Integraal indiceren houdt in dat zowel het onderwijs als

jeugdconsulent vanuit hun eigen deskundigheid kijken naar de beste vorm van onderwijs-zorg voor de leerling.

'Stage' als voorbereiding op dagbesteding

Sommige kinderen met een handicap zijn zodanig beperkt dat er geen uitzicht is op een reguliere arbeidsplek. Ze zijn dan (misschien wel voor de rest van hun leven aangewezen) op een dagactiviteitencentrum. Als voorbereiding hierop maken deze kinderen al tijdens hun schoolperiode kennis met het dagactiviteitencentrum. Op deze manier kan het kind samen met de ouders alvast deze vorm van dagbesteding verkennen. Daarnaast kan het soms de acceptatie van de beperkingen voor het kind wat makkelijker te maken. Door betrokkenen wordt deze verkenning doorgaans 'stagelopen' genoemd; feitelijk gaat het om deelname aan een zorgprogramma. In tegenstelling tot reguliere stages is geen sprake van productiviteit voor de aanbieder van de stage; het kind heeft dezelfde begeleiding nodig als andere deelnemers (of zelfs wat meer). Het gaat in principe om een gewenningsfase van korte duur. In dergelijke situaties is er sprake van begeleiding in dagdelen op basis van de Jeugdwet, maar ook vaak ten laste van de Wlz. Er is doorgaans geen sprake van een stage-overeenkomst tussen school, leerling/ouders en de stageaanbieder. Ook voorheen, onder de AWBZ, viel dit niet onder de verantwoordelijkheid van het onderwijs (p. 220 AWBZ richtlijn 7.1 uit 2014). Normaal gesproken duurt zo'n stage (wenperiode) hoogstens een paar maanden.

Stage leerling met meer dan gebruikelijke ondersteuningsbehoefte

Bij reguliere stages gericht op deelname aan de arbeidsmarkt valt de noodzakelijke begeleiding onder 'het aanleren van vaardigheden of gedrag'; daarvoor is de school verantwoordelijk. Normaal gesproken is het aan de school om ervoor te zorgen dat leerlingen de juiste vaardigheden ontwikkelen om een stage te kunnen doen (bijvoorbeeld door de opbouw van stages in verschillende stappen, zoals interne stage in de school, groepsstage buiten de school en pas daarna een individuele stage buiten de school).

Bij een stage is er een stagecontract tussen school, leerling/ouders en de stageplek. Als er extra ondersteuning nodig is dan moet dit in/bij de stageovereenkomst worden vermeld. De eerste vraag is dan wellicht of de leerling al wel stage moet gaan lopen. Als dit uitonderwijskundig oogpunt noodzakelijk is zou er gedurende een beperkte termijn nog jeugdhulp verstrekt kunnen worden.

Een praktijkvoorbeeld: voor een leerling met ASS-problematiek was de drempel tot stagelopen dusdanig hoog dat zowel hij als de stagebegeleider daarvoor ondersteuning nodig hadden. Er is toen voor een korte periode specifieke ondersteuning vanuit de Jeugdwet ingezet voor zowel de leerling als de stagebegeleider. Vanuit jeugdhulp viel deze training onder 'behandeling voor het specifiek aanleren van gedrag'(zie ook psycho-educatie). Na de afbouwperiode heeft de school de verdere begeleiding gedaan.

Bijlage

Checklist Variawet bij een leerling in een onderwijszorgarrangement

Checklist: Voldoet de aanvraag voor plaatsing op een zorglocatie aan de onderwijswetgeving?

Onderwerp	Check/antwoord
Verklaring van de ouders/verzorgers dat zij instemmen met de afwijking van het verplichte aantal uren onderwijstijd	
Welke categorie is van toepassing? <i>Alleen bij categorie 4 de verdere checklist afwerken</i>	
Akkoordverklaring van het samenwerkingsverband	
Zijn in het OPP de volgende zaken gedocumenteerd:	
Onderbouwing van de aanvraag door een ter zake deskundige	
Duidelijke omschrijving waaruit de afwijking van het programma van de leerling bestaat	
Het aantal uren per week en het betreffende schooljaar	
Voor welke periode gedurende het lopende schooljaar deze afwijking geldt	
Welk onderwijsprogramma de leerling op school volgt	
Welk onderwijs en/of welke ondersteuning aan de leerling wordt geboden tijdens de uren dat de leerling niet op school is	
Op welke wijze planmatig wordt toegewerkt naar het volgen van het volledig aantal geprogrammeerde uren onderwijs door de leerling	
Wanneer eerder is verzocht om afwijking van onderwijstijd, dan bevat het OPP:	
Een evaluatie van de eventueel eerder geboden extra ondersteuning	
Wat het bevoegd gezag eraan doet om er voor te zorgen dat de leerling alsnog ingroeit in het onderwijs als dat niet binnen het voorafgaande schooljaar is gelukt	

Goed om te weten

Zonder instemming van de onderwijsinspectie kan er geen sprake zijn van een plaatsing van een leerplichtige leerling op een zorglocatie. In dat geval zal het onderwijs voor een passende plek moeten zorgen.

Inleiding

Sommige leerplichtige kinderen kunnen tijdelijk geen volledig onderwijsprogramma kunnen volgen. Er ontstaat dan een indicatievraag voor een zorglocatie -veelal een zorgboerderij of vergelijkbare locatie- in de vorm van een onderwijszorgarrangement (OZA). Voordat hiervoor jeugdhulp kan worden ingezet, moet eerst worden onderzocht wat er mogelijk is op basis van het onderwijs. Daarnaast moet er zijn voldaan aan de formele eisen die de onderwijswetgeving stelt.

Op basis van de Variawet is er sinds 1 augustus 2018 meer maatwerk (in onderwijstijd) mogelijk voor leerlingen in het primair en voortgezet en speciaal onderwijs die tijdelijk geen volledig onderwijsprogramma kunnen volgen. Dit is verder uitgewerkt in een regeling van de onderwijsinspectie, te vinden op de website www.onderwijsinspectie.nl (onder 'onderwijstijd').

Het uitgangspunt van de onderwijswet is dat alle kinderen onderwijs volgen. Soms kunnen kinderen vanwege psychische of lichamelijke beperkingen echter tijdelijk of gedeeltelijk niet naar school. Het is dan mogelijk om een onderwijsprogramma op maat aan te bieden door af te wijken van het minimum aantal uren onderwijstijd. Deze afwijking is voor de duur van een schooljaar; verlenging met één schooljaar is in bijzondere gevallen mogelijk als duidelijk is dat er ergens in het tweede schooljaar weer volledig onderwijs kan worden gevolgd. Het bevoegd gezag van de school vraagt hiertoe instemming van de inspectie via het Internet Schooldossier. Zonder instemming van de inspectie is een OZA niet mogelijk. Met andere woorden: er kan pas sprake zijn van een onderwijszorgarrangement als aan alle eisen is voldaan.

Hieronder wordt de beleidsmaatregel van de inspectie kort uitgelegd, gevolgd door een checklist met alle eisen. Voor leerlingen met volledige ontheffing van de leerplicht zijn deze eisen niet van toepassing. In de bijlagen staat een overzicht van veelgestelde vragen met antwoorden van de onderwijsinspectie.

Beleidsregel inspectie inzake het instemmen met afwijking verplicht aantal uren onderwijs

Algemene vereisten

- De aanvraag voor afwijking van het verplichte minimum aantal uren onderwijstijd en de aanvraag voor een ontheffing bij de inspectie van het onderwijs wordt ingediend door het bevoegd gezag van de betreffende school.
- Het bevoegd gezag kan mandaat verlenen aan een derde om deze aanvraag in te dienen, dit moet echter wel in een mandaatbesluit of managementstatuut zijn vastgelegd.

Benodigde gegevens en bescheiden

- Het brinnummer van de school.
- De naam en het adres van de school.
- De naam en de geboortedatum van de leerling.
- Een afschrift van een document waaruit blijkt dat de ouders instemmen met de aanvraag. In voorkomende gevallen betreft dit de instemming van de meerderjarige en handelingsbekwame leerling.
- Een onderbouwing van de aanvraag.

Voorwaarden voor afwijking van het verplichte aantal uren onderwijstijd

Het uitgangspunt is dat alle leerlingen onderwijs volgen op school. Soms is voor individuele leerlingen met lichamelijke of psychische echter maatwerk nodig door af te wijken van het verplichte aantal uren onderwijstijd. Tegelijkertijd moet worden voorkomen dat ten onrechte van deze mogelijkheid gebruik wordt gemaakt, terwijl er binnen een school een passende oplossing gevonden kan worden.

In de volgende situaties kan het voorkomen dat een individuele leerling structureel niet deelneemt aan het onderwijs van de groep of de klas waarin hij is geplaatst;

Vier categorieën

1. *Vanwege noodzakelijke behandeling ter ondersteuning van het onderwijs aan een leerling in het speciaal onderwijs. Voor deze leerlingen hoeft geen aanvraag te worden ingediend als:*

- a. Het bevoegd gezag kan aantonen dat de commissie van begeleiding samen met de behandelaars van de school de behandeling tijdens schooltijd noodzakelijk achten.
- b. Het bevoegd gezag in het OPP heeft vastgelegd op welke wijze de behandeling ondersteunend is voor het onderwijs.

Een aanvraag is in deze gevallen niet nodig omdat de behandeltijd hiermee is gekwalificeerd als onderwijstijd.

2. *Bij deze categorie betreft het leerlingen in het (voortgezet) speciaal alsook het reguliere basis- en voortgezet onderwijs.*

- a. Als tijdens schooltijd een medische of paramedische behandeling moet worden ondergaan en de leerling om die reden niet kan deelnemen aan de in het beginsel voor die leerling bestemde onderwijsactiviteiten.
- b. Als de leerling als gevolg van een chronische vermoeidheidsstoornis of een andere aandoening op medische grond niet in staat is de hele schooltijd op school aanwezig te zijn of aan de lessen deel te nemen.

Als de leerling valt onder categorie 2 kan deze op grond van artikel 11 onder d van de Leerplichtwet (LPW) gedurende een bepaalde tijd worden vrijgesteld van schoolbezoek. Op grond van artikel 12 van de LPW moet school het 'geoorloofde verzuim' opnemen in de verzuimregistratie inclusief inhoudelijke bewijsstuk van (para)medische indicatie. Voor deze leerling hoeft eveneens geen aanvraag te worden ingediend bij de inspectie.

3. *Deze categorie betreft leerlingen die een inrichting, een gesloten instelling of een residentiële instelling bezoeken waarmee de school een samenwerkingsovereenkomst heeft gesloten. Deze leerling volgen voor de duur van maximaal drie maanden het onderwijsprogramma op een andere school dan de school van inschrijving en zijn formeel afwezig op de eigen school. Voor deze leerlingen moet bij de inspectie een aanvraag worden ingediend als het wettelijk voorgeschreven minimum aantal uren onderwijs niet wordt gehaald.*

De inspectie stemt met deze gevallen zonder voorafgaande aanvraag in met onderschrijving van het wettelijk minimum indien:

- a. er sprake is van een onderwijsondersteunende behandeling of behandeling om (para)medische redenen;
- b. de school in bezit is van een verklaring van de verantwoordelijke behandelaar van de therapeutisch verzorgende residentiële instelling waaruit het belang blijkt voor de ontwikkeling van de leerling en de noodzaak tot het beperken van het aantal uren onderwijs;
- c. en uit die verklaring blijkt om hoeveel uren behandeling onder schooltijd het gaat en op welke tijdstippen dit plaatsvindt.

4. *Voor alle andere leerlingen die zijn ingeschreven op een school voor speciaal onderwijs, een basisschool of een school voor voortgezet onderwijs voor wie geldt dat zij vanwege lichamelijke en/of psychische redenen niet volledig aan het onderwijs deelnemen moeten scholen een aanvraag indienen.*

In deze aanvraag vermeldt het bevoegd gezag het volgende:

- a) Voor hoeveel uren per week en gedurende welke periode gedurende het schooljaar de afwijking wordt aangevraagd.
- b) Dat door de school voor de leerling een ontwikkelingsperspectiefplan (OPP) is opgesteld dat aan de vereisten voldoet, namelijk:
  - waarom deze afwijking volgens deskundigen noodzakelijk is;
  - waaruit de afwijking van het programma van de leerling bestaat en om hoeveel uren onderwijstijd per week en over welk schooljaar het gaat;
  - voor welke periode binnen het lopende schooljaar deze afwijking geldt;
  - welk onderwijsprogramma de leerling op school volgt en welk onderwijs en/of welke ondersteuning aan de leerling wordt geboden tijdens de uren dat deze niet op school is;
  - op welke wijze planmatig wordt toegewerkt naar het volgen van het volledig aantal geprogrammeerde uren onderwijs door de leerling.

Door ondertekening van het handelingsdeel in het OPP stemmen de ouders in met de inrichting van het onderwijsprogramma op maat.

Als er eerder is verzocht om afwijking van de onderwijstijd bevat het OPP ook:

- een evaluatie van een eventueel eerder geboden extra ondersteuning;

- wat er wordt gedaan om te bewerkstelligen dat een leerling alsnog ingroeit wanneer dat niet binnen het voorgaand schooljaar is gelukt.

c) Een akkoord van het samenwerkingsverband met betrekking tot de aanvraag.

Samenvatting

Leerlingen	Aanvraag en vereisten
Categorie 1 Leerlingen in (V)SO	Geen aanvraag bij de inspectie als de behandeling onder schooltijd noodzakelijk is. Behandeltijd is dan onderwijstijd.
Categorie 2 Medische of paramedische behandeling of ziekte	Regelen via leerplicht conform artikel 11 onder d van de LPW. Conform artikel 12 van de LPW registreren in de verzuimregistratie. Er is sprake van geoorloofd verzuim.
Categorie 3 Geïstitutionaliseerde leerlingen	Geen aanvraag bij de inspectie als aan voorwaarden is voldaan aan de criteria van behandeling, verklaring en duur en planning.
Categorie 4 Vanwege lichamelijke of psychische redenen	Altijd een aanvraag indienen bij de inspectie, onderbouwd door het ontwikkelingsperspectiefplan in het leerlingendossier.

Duur van de ontheffing

De toestemming om af te wijken van de onderwijstijd geldt voor het lopende schooljaar. Na een jaar wordt de situatie van de leerling en de aanpak in het OPP geëvalueerd. Als het binnen het schooljaar niet is gelukt om de leerling weer het volledige onderwijsprogramma te laten volgen, moet het bevoegd gezag bij de daarop volgende aanvraag extra motiveren (wat wordt er gedaan om alsnog aan dit vereiste te voldoen?).

Inzet deskundigen

In het primair en voortgezet onderwijs wordt het besluit om af te wijken van de onderwijstijd onderbouwd door een deskundige of deskundigen, zijnde een kinder- of jeugdpsycholoog, een (ortho)pedagoog, een kinderpsychiater of een arts.

Afwijking eindexamen of PTA

Als een leerling in het voortgezet onderwijs -in aanvulling op de ontheffing van de

onderwijstijd- ook examenfaciliteiten nodig heeft (zoals spreiding van het eindexamen of afwijking van het PTA) , dan moeten dit worden geregeld volgens het Examenblad.

Toetsing door de inspectie

Bij de aanvraag vraagt de inspectie aan het bestuur om te verklaren dat een OPP aanwezig is in het leerlingendossier van de leerling en dat dit document aan alle vereisten voldoet.

De inspectie controleert de aanwezigheid van de benodigde informatie en bescheiden, of er wordt voldaan aan de voorwaarden voor afwijking van het verplichte aantal uren onderwijstijd en of er een verklaring is van het bevoegd gezag. De inspectie controleert tijdens het reguliere toezicht steekproefsgewijs of scholen terecht om afwijking van de onderwijstijd hebben verzocht. Het gesprek met de inspectie gaat dan zowel over de aanvragen als over welk beleid het bestuur voert om voor alle leerlingen een passende oplossing binnen de school te vinden en te voorkomen dat leerlingen uitvallen.

Bijlage

Checklist: Voldoet de aanvraag voor plaatsing op een zorglocatie aan de onderwijswetgeving?

Onderwerp	Check/antwoord
Verklaring van de ouders/verzorgers dat zij instemmen met de afwijking van het verplichte aantal uren onderwijstijd	
Welke categorie is van toepassing? <i>Alleen bij categorie 4 de verdere checklist afwerken</i>	
Akkoordverklaring van het samenwerkingsverband	
Zijn in het OPP de volgende zaken gedocumenteerd:	
Onderbouwing van de aanvraag door een ter zake deskundige	
Is duidelijk omschreven waaruit de afwijking van het programma van de leerling bestaat	
Het aantal uren per week en het betreffende schooljaar	
Voor welke periode gedurende het lopende schooljaar deze afwijking geldt	
Welke onderwijsprogramma de leerling op school volgt	
Welk onderwijs en/of welke ondersteuning aan de leerling wordt geboden gedurende de uren dat deze niet op school is	
Op welke wijze planmatig wordt toegewerkt naar het volgen van het volledig aantal geprogrammeerde uren onderwijs door de leerling	
Als eerder is verzocht om afwijking van onderwijstijd, dan bevat het OPP:	
Een evaluatie van de eventueel eerder geboden extra ondersteuning	
Wat het bevoegd gezag eraan doet om er voor te zorgen dat de leerling alsnog ingroeit wanneer dat niet binnen het voorafgaande schooljaar is gelukt	

Goed om te weten

Zonder instemming van de onderwijsinspectie kan er geen sprake zijn van een plaatsing van een leerplichtige leerling op een zorglocatie. In dat geval zal het onderwijs voor een passende plek moeten zorgen.

Bijlage 1: Wat is het verschil tussen de categorieën B en D in de beleidsregel afwijking onderwijstijd?

Bron: <https://www.onderwijsinspectie.nl/onderwerpen/onderwijstijd/vraag-en-antwoord/wat-is-het-verschil-tussen-de-categorieen-b-en-d-in-de-beleidsregel-afwijking-onderwijstijd>

We maken onderscheid tussen vier categorieën. Hieronder leest u het verschil tussen leerlingen uit de categorieën B en D. Alleen voor leerlingen uit categorie D kunt u maatwerk in onderwijstijd aanvragen.

Leerlingen onder de categorie B

Deze leerlingen hebben een chronische ziekte of aandoening die hen belet om het volledige onderwijsprogramma te volgen. Denk hierbij aan leerlingen met een progressieve ziekte waardoor de leerling niet kan ingroeien in het onderwijs of aan leerlingen die door ziekte snel vermoeid zijn en tijdens schooltijd moeten rusten en/of daardoor niet een hele dag op school kunnen zijn.

Leerlingen uit categorie B zijn op grond van de Leerplichtwet geoorloofd afwezig vanwege ziekte. Ze hebben daarom geen maatwerk in onderwijstijd nodig. Als de leerling door ziekte veel afwezig is dan is de kans groot dat de leerling extra ondersteuning nodig heeft. Voor deze leerling moet dan een ontwikkelingsperspectief worden opgesteld.

Leerlingen onder de categorie D

Categorie D is geen scherp afgebakende groep. In deze groep gaat het bijvoorbeeld om leerlingen die het door psychische problemen - zoals een fobie, eetstoornis of autisme - moeilijk vinden om naar school te komen. Hierbij is met name de ondersteuningsvraag van de leerling het uitgangspunt, en niet de specifieke beperking of stoornis. Om extra ondersteuning te kunnen bieden dient de school een aanvraag in bij de inspectie. Met het maatwerk in onderwijstijd kan de school een aangepast programma opzetten. Het doel daarvan is dat de leerling het

ontwikkelingsperspectief kan behalen. Daarnaast moet er een plan zijn om ervoor te zorgen dat de leerling weer toegroeit naar volledig onderwijs.

Bijlage 2: Is maatwerk in onderwijstijd ook bedoeld voor hoogbegaafde leerlingen?

Bron: <https://www.onderwijsinspectie.nl/onderwerpen/onderwijstijd/vraag-en-antwoord/is-maatwerk-in-onderwijstijd-ook-bedoeld-voor-hoogbegaafde-leerlingen>

Hoogbegaafdheid is op zichzelf geen grond om af te wijken van de onderwijstijd. De school moet tijdens de reguliere onderwijstijd extra ondersteuning aan hoogbegaafden bieden. Wel kunnen hoogbegaafde leerlingen, net als andere leerlingen, om lichamelijke of psychische redenen maatwerk nodig hebben. In dat geval moet er een ingroeiplan zijn dat is gericht op volledige terugkeer naar de eigen school.

Uitbesteden aan particuliere instelling niet mogelijk

Soms vragen scholen of ze hoogbegaafde leerlingen kunnen uitbesteden aan een particuliere instelling. Dat is niet mogelijk. Scholen voor regulier onderwijs mogen geen leerlingen uitbesteden aan instellingen die geen school zijn zoals bedoeld in de wet. Een leerling kan wel een hulpverleningstraject bij zo'n instelling volgen, maar deze instelling mag niet het onderwijs voor de leerling verzorgen. De eigen school kan het onderwijs verzorgen gedurende de tijd dat deze leerling het hulpverleningstraject volgt.

Passend onderwijs voor hoogbegaafde leerlingen

Voor hoogbegaafde leerlingen gelden de regels voor passend onderwijs. Als het de school (waar de leerling is ingeschreven) niet lukt om de benodigde begeleiding te bieden moet contact worden opgenomen met het samenwerkingsverband. Er wordt dan gezamenlijk gezocht naar een school die wel de gevraagde begeleiding kan bieden.

Bijlage 3: Kan een school maatwerk in onderwijstijd aanvragen voor leerlingen die volgend jaar ander onderwijs gaan volgen?

Bron: <https://www.onderwijsinspectie.nl/onderwerpen/onderwijstijd/vraag-en-antwoord/kan-een-school-eeen-aanvraag-voor-maatwerk-in-onderwijstijd-indienen-voor-leerlingen-die-volgend-jaar-ander-onderwijs-gaan-volgen>

Dat is in principe niet mogelijk. Soms vragen scholen of ze maatwerk kunnen aanvragen voor leerlingen die volgend jaar ander onderwijs gaan volgen, bijvoorbeeld omdat ze niet meer gemotiveerd zijn. Deze aanvragen worden afgewezen, omdat dit geen ingroeiplan is gericht op volledige terugkeer op de eigen school. Deze leerlingen moeten het volledige onderwijsprogramma op school blijven volgen totdat ze zijn ingeschreven op de andere school.

Er zijn uitzonderingen voor leerlingen waarvoor een toelaatbaarheidsverklaring is aangevraagd die nog niet is afgegeven en voor leerlingen die op een wachtlijst voor het v(so) zijn geplaatst: voor hen kan er wel maatwerk in onderwijstijd worden aangevraagd.

Bijlage 4: Stroomschema afwijking bij onderwijstijd

Bron: <https://www.onderwijsinspectie.nl/onderwerpen/onderwijstijd/documenten/publicaties/2018/09/24/stroomschema-afwijking-van-het-jaarlijks-minimum-urenaantal>

Hieronder het stroomschema afwijking bij onderwijstijd. Het stroomschema is afgeleid van de beleidsregel inzake het instemmen met afwijking van het verplichte minimum aantal uren onderwijstijd WPO, WEC en WVO en het verlenen van ontheffingen WEC en Onderwijskundig besluit WEC. Kijk op de website van de onderwijsinspectie (zie bron) voor het volledige document met uitgebreide toelichting.

Stroomschema primair, voortgezet en (voortgezet) speciaal onderwijs

U vindt hier antwoord op de vraag: Moet ik instemming bij de inspectie aanvragen voor afwijking van het jaarlijks minimum uren aantal?

